

Jolanta Bonar

"ABC kreatywności", Krzysztof J. Szmidt, Warszawa 2010 : [recenzja]

Kultura i Wychowanie 1, 262-264

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof J. Szmidt, ABC kreatywności, Difin, Warszawa 2010 (recenzja)

Jolanta Bonar

Łódź, Polska

jolabonar00@poczta.onet.pl

słowa kluczowe: kreatywność, zasady rozwoju kreatywności

Nowa książka Krzysztofa Szmidta jest kontynuacją wieloletnich zainteresowań i niezwykle bogatych doświadczeń naukowych autora. Tradycyjnie dotyczy zatem problematyki twórczości. Tym razem bezpośrednią inspiracją do napisania kolejnej pracy stał się bunt autora, który narodził się i narastał podczas czytania kolejnych książek, zwłaszcza popularnonaukowych i poradników, podejmujących problematykę kreatywności i twórczości. K. Szmidt zarzuca im brak szacunku dla wyników współczesnych badań nad twórczością i twórcami, skutkiem czego jest rozpowszechnianie wielu mitów i półprawd. Dochodzi do tego nagminne i przesadne upraszczanie wszelkich mechanizmów związanych z tworzeniem oraz powszechne formułowanie recept i składanie obietnic bez pokrycia. Dostrzeżony stan rzeczy wynika z mody na kreatywność i chęci dotarcia do jak największej liczby czytelników. Stąd, zdaniem

autora, potrzeba precyzyjnego definiowania tego coraz bardziej popularnego pojęcia.

Dla Krzysztofa Szmidta kreatywność to nazwa dla cech charakteru (postawy) człowieka, który wykazuje się zdolnościami wytwarzania nowych i wartościowych pomysłów. Jest w miarę ogólną właściwością człowieka, choć może się różnie przejawiać w różnych dziedzinach. Istotą kreatywności jest pomysłowość, czyli ideacja. Kreatywność to twórczość rozumiana personalnie jako działalność lub postawa człowieka twórczego.

Strukturę książki wyznaczają kolejne litery alfabetu, które są pretekstem do syntetycznego opisu zjawisk związanych z kreatywnością i jej rozwijaniem. Stąd A – jak asocjacje, B – jak bariery, C – jak ciekawość, D – jak dywergencyjność, E – jak elaboracja, F – jak fiksacje, G – jak grupa, H – jak heurystyki, I – jak inkubacja-iluminacja, J – jak jakość wytworu, K – jak krytyka, L – jak lateralne myślenie, M – jak metaforyzowanie, N – jak niecierpliwe dążenie o wyniku, O – jak oryginalność, P – jak płynność myślenia, R – jak rozwój kreatywności, S – jak stymulatory, T – jak talent, U – jak uczenie się kreatywności, W – jak wyobraźnia, Z – jak zdziwienie, Ż – jak życie twórcze.

Poszczególne hasła nie są opisane z encyklopedyczną dokładnością, stanowią raczej dobrze ugruntowany życiowy poradnik wspierania kreatywności. Ich rozwinięciem są ćwiczenia twórcze mające pobudzić lub choćby uświadomić czytelnikowi wagę omawianych zdolności i sprawności

Jolanta Bonar, dr, Wyższa Szkoła Pedagogiczna,
Katedra Pedagogiki; Uniwersytet Łódzki

twórczych. Pokazują one jak wspierać zarówno płynność, giętkość i oryginalność myślenia, jak i wrażliwość na problemy oraz elaborację. Można je wykorzystywać zarówno w pracy z dorosłymi, jak i z dziećmi na wszystkich szczeblach edukacji. Każdy rozdział zawiera syntetycznie sformułowaną „Zasadę Rozwoju Kreatywności”, która jest wnioskiem podsumowującym pedagogiczne rozważania w danym rozdziale i radzi, co robić, aby osiągnąć cele działań twórczych. Oto niektóre z nich:

1. W realizacji twórczego stylu życia warto najpierw rozpoznać bariery, które hamują nasze myślenie i działanie twórcze, a potem odważnie je pokonywać, licząc się z tym, że naruszamy jakieś tabu lub spotkamy się ze społecznym lekiem przed nowością.

2. Ciekawość to pierwszy stopień do twórczości, więc warto ją w sobie rozwijać poprzez dociekliwe przyglądanie się ludziom i zjawiskom w poszukiwaniu odkrywczych pytań, mądrych tematów i rzeczy wartych ulepszenia.

3. W rozwijaniu myślenia twórczego należy wykorzystywać problemy i zadania otwarte, które mają wiele poprawnych, dobrych lub oczekiwanych rozwiązań i angażują płynność, giętkość, oryginalność myślenia oraz wrażliwość na problemy i staranność wykończenia.

4. W rozwijaniu aktywności twórczej warto zgodnie współdziałać w grupie, wykorzystując inspiracje członków grupy i ich pomoc w promowaniu i upowszechnianiu rezultatów tej aktywności.

5. W rozwiązywaniu problemów zawodowych, jak i osobistych warto stosować określone wska-

zówki heurystyczne i metody twórczego rozwiązywania problemów.

6. W czasie rozwiązywania trudnego problemu warto robić sobie przerwy na odpoczynek i odzyskanie świeżej perspektywy oglądu oraz po to, by nieśmiałe idee mogły dojrzeć i ujawnić się w akcie kulminacji.

7. Schematy poznawcze kierują nasze myślenie w stronę tego, co już dobrze znane i stosowane od dawna. Dlatego jeżeli chcemy wymyślić coś nowego i zaskakującego, powinniśmy za wszelką cenę wyjść poza treści tych schematów i szukać inspiracji odwołując się do intuicji, fantazji, a nawet prowokacji myślowych typu „Co by było, gdyby...?”

8. Na twórczość nigdy nie jest za późno, ani za wcześnie. Na osiągnięcie poziomu twórczości dojrzałej i wybitnej trzeba jednak sobie zasłużyć, ćwicząc systematycznie i wytrwale przez około 10 lat, a w wieku starszym nie należy rezygnować z aktywności twórczej, którą można wzbogacić głęboką wiedzą i mądrością.

Szczególnym podsumowaniem każdego rozdziału jest rubryka zatytułowana „Auto-refleksja”, w której autor formułuje pytania zachęcające czytelnika do tytułowej refleksji na temat własnej kreatywności. Czy potrafię łatwo oderwać się od starych skojarzeń i znaleźć nowe związki ze starymi rzeczami, ideami, pojęciami? Czy boję się nowości i niechętnie reaguję na nowości w technice, modzie, stylu życia? Czy wolę problemy z jedną poprawną odpowiedzią czy raczej problemy otwarte z wieloma możliwymi rozwiązaniami? Czy umiem współpracować w grupie, słuchać pomysłów innych, modyfikować je i rozwijać?

Czy umiem konfrontować własne pomysły i opinie z pomysłami i opiniami innych?

Niezwykle ważne wydaje się również osiągnięcie przez autora jeszcze jednego celu. Była nim troska o klarowność wykładu. Wynikała ona z irytacji powodowanej komplikowaniem przez naukowców prostych spraw, nagminnym i przesadnym epatowaniem trudnymi terminami naukowymi, a w konsekwencji brakiem dbałości o jasność myśli – brakiem dbałości o czytelnika. Jej konsekwencją jest książka, którą zapewne z zainteresowaniem, ale również przyjemnością przeczyta wielu odbiorców. Warto przy tym pamiętać, iż pedagogika twórczości, podobnie jak cała pedagogika, znajduje się obecnie w stanie tworzenia. Zatem wydana publikacja może zaspokoić ciekawość poznawczą dzisiejszego czytelnika, może też skłonić go do polemiki, ale będzie niewystarczająca dla czytelnika jutrzejszego. Tym bardziej zatem należy zachęcić wszystkich potencjalnych czytelników: naukowców, nauczycieli, studentów, do jak najszybszego zapoznania się z lekturą. ■

Jolanta Bonar

Lodz, Poland

jolabonar00@poczta.onet.pl

Keywords: creativity, principles of creativity development

**Krzysztof J. Szmidt,
ABC of creativity, Difin,
Warsaw 2010 (review)**

Abstract

The text above is the review for the book of Krzysztof Szmidt entitled "ABC of the Creativity", that is a continuation of the long-term interests and rich academic experiences

of the author. Traditionally, it regards the theme of the creativity. The structure of the book is determined by consecutive letters of the alphabet. They are an excuse for the synthetic description of the phenomena related to creativity and its development. Individual entries are not described with the encyclopedic precision. They rather constitute a firm life self-help book in encouraging creativity. They are followed by imaginative exercises that are supposed to capture or at least make the reader aware of the importance of the described creativity skills. Each chapter includes the synthetically described principle of the creativity development that is the deduction concluding the pedagogical considerations in that very chapter and advises what to do to achieve the goals of the imaginative actions.

Jolanta Bonar, PhD, The Pedagogical Academy in Lodz, Department of Pedagogy; University of Lodz